

Bepillantás a királyi szülőszobába

Geraldine albán királyné szülése és orvosai

Szabó András dr.

Tirana csendjét 1939. április 5-én reggel hat órakor 101 ágyúlövés törte meg, hírül adva, hogy megszületett Leka, Albánia trónörököse. Az anya Albánia királynéja – Apponyi Geraldine (1915–2002) magyar grófnő, az apa I. Zogu (1895–1961) albán király. Leányregénybe illő találkozásukról és mesés esküvőjükéről sok szó esik, utóbb a Magyar Nemzeti Múzeum emlékezett Magyarország fehér rózsája című kamarakiállítással volt munkatársára. A király számára olyan fontos és sürgős volt a házasság, hogy még feleségének muzulmán hitre való áttérésétől is eltekintett, így Geraldine az esküvőn is keresztet viselhetett nyakláncán (1. ábra). Ugyanakkor az elszegényedett grófnőnek sem esett nehezére igent mondani, így 1526 óta első magyar nőként ülhetett európai trónra. A XX. században még egy másik magyar grófnő, szendrői Török Marianna May (1877–1968) lett muszlim uralkodó felesége, aki Zubeida, majd Djavidan Hanum néven II. Abbász Hilmi (1874–1944) egyiptomi alkirály hitvese volt.

Az esküvőt a tengerparti Durazzóban tartották a nemrég elkészült 20 szobás nyári királyi rezidencián 1938. április 27-én fényes külsőségek között, mivel a fényűző új királyi palota még nem épült fel, a régi pedig vállalkatatlan volt az előkelő vendégek előtt [1]. A király tanúja gróf Galeazzo Ciano olasz külügyminiszter, Mussolini veje és Abid albán herceg, Geraldiné gróf Apponyi Károly és báró Villani Frigyes római nagykövet volt. III. Viktor Emánuel nászajándéka egy sárkányt ábrázoló bronzszobor, Mussolinié négy aranyozott bronzváza volt, amelyet korábban Napóleon ajándékozott Elisa húgának, toszkánai nagyhercegnőnek. Horthy Miklós kormányzó egy hintót és négy lipicai mént küldött, de a legbőkezűbbnek Adolf Hitler bizonyult, akitől egy csodálatos kétüléses, skarlátvörös Mercedes-Benz 540K kabriórt kapott az ifjú pár [2].

Nem kellett sokáig várni, hogy a királyné trónörökös-sel ajándékozza meg az albán népet (2. ábra). A látványos esküvő és más érdekességek mellett a királyné szülésének körülményei kevésbé ismertek. Joséphine Dedet 2015-ben megjelent *Géraldine* című, több mint 300 oldalas monográfiája [3] sem említi, hogy a királyné szülése sürgősségi császármetszéssel fejeződött be.

A szülés körülményeit előzőleg igen gondosan megszervezték. A tiranai kórház helyett – minden bizonnyal okkal – a mindössze 10 szobás, csupán egy fürdőszobá-

val rendelkező régi királyi palota egyik első emeleti szobáját jelölték ki szülőszobának, melyet frissen kimeszeltek, és a szükséges eszközökkel felszereltek. Az albán orvosok mellett vezető orvosnak Wilhelm Weibel

1. ábra | Geraldine és I. Zogu (1938. április 27.)

2. ábra | Geraldine és Leka koronaherceg (1939)

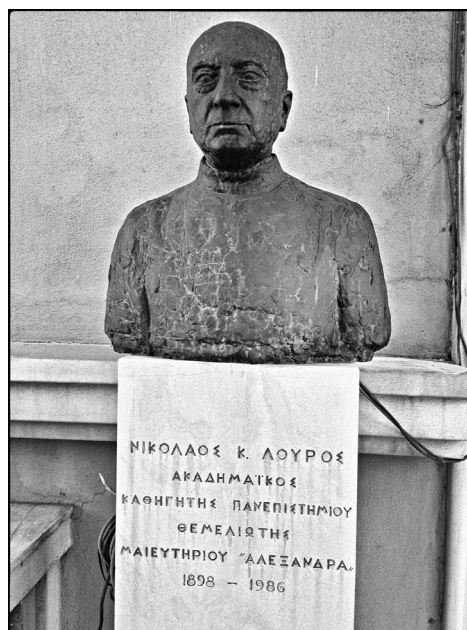
3. ábra | Wilhelm Weibel (1931)

(1876–1945) bécsi professzort kérték fel (3. ábra). Weibel Európa elismert szülészeti közé tartozott. Ernst Wertheim asszisztense volt, majd 1928-tól a Prágai Német Egyetem professzoraként működött. 1932-ben vizsztatért Bécsbe a II. Egyetemi Női Klinika élére [4]. Kiterjedt szakirodalmi munkásságot fejtett ki, az *Einführung in die gynäkologische Diagnostik* című tankönyve kilenc, a *Lehrbuch der Frauenheilkunde* nyolc kiadást ért meg [5]. 1935-ben felfüggesztették, mivel „ismételten megjegyzéseket tett a jelenlegi kormány ellen, és nemzeti szocialista meggyőződéséről tett tanuságot” (*Pesti Napló*, 1935. júl. 5.), de rövidesen visszahelyezték állásába. Weibel 1939-ben még március 25-e előtt megérkezett Tiranába egy segédorvossal és egy bábával; a külügyminiszter palotájában lakott, és naponta kétszer meglátogatta a szülés előtt álló királynét. Geraldine 1939. április 4-én késő este kezdett vajúdni. A szülőszobában jelen volt négy orvos, egy osztrák bába, a királyné édesanyja, Gladys Steuart, anyai nagyanyja, Virginia Strale, és sógornője, Adile hercegnő. A szülés részletes lefolyása nem ismert, és nem tudjuk, milyen szövődmény lépett fel, mindenesetre hajnalban Weibel professzor sürgősségi császármetszésre kényszerült [6]. A trónörökös, I. Leka, Albánia új koronahercege április 5-én három óra harminc perckor született meg. Az altatás először elégtelennek bizonyult, később viszont az orvosok túlkompensáltak, így a királynéhez és fiához csak hat órákor engedték be 101 ágyúlövés hangjára a boldog apát és a rokonságot. A király egy mives rózsafa dobozból bronzpisztolyt vett elő, és faragott elefántcsont markolatát az albán hagyományoknak megfelelően az újszülött koronaherceg kezébe helyezte a következő szavak kíséretében: „Légy erős és bátor, mint a felmenőid!”, majd a

párnája alá tette. A szülők boldogok voltak abban a hitben, hogy dinasztiát alapítottak.

Az öröm azonban nem tarthatott sokáig, Mussolini a kis ország elfoglalására készült, hogy Albániát felvonulási tereppé változtassa Balkán-félszigeti tervei végrehajtásához, ezért ultimátumot küldött Tiranának. Geraldine családja először az amerikai nagykövetségen kért menedéket, amit meg is kaptak, de később mégis az emigráció mellett döntöttek. Nagy sietve összeállítottak egy 13 autóból álló konvojt, a királynénak megágyaztak egy nagy Chryslerben, és április 7-én hajnalban, két nappal a születés után elindultak a görög határ felé. Titkárnőjének beszámolója szerint (*Az Est*, 1939. ápr. 23.) „A haját lekötöttük fátyollal. A király bundáját adtuk rá, mert az melegebb volt az övéinél. Aztán két matracot fektettünk a királyné autójába és megpróbáltuk félig-meddig kényelmesen elhelyezni”. Weibel professzor nem tartott velük. Másfél óra múlva megkezdődött Albánia elfoglalása. 1939. április 8-án, nagyszombaton 9.30-kor az olasz csapatok bevonultak Tiranába, majd 11 órákor repülővel megérkezett Ciano gróf is, aki egy éve még a király esküvői tanúja volt, és azt hitte, hogy a királyné és gyermeke még Tiranában vannak. A királyi palotába sietett, és megtalálta a szülőszobát a műtét kellékeinek maradványaival, melyeket csalódottan és mérgesen a padlón rugdosva megjegyezte: „A kölyök megszökött!”

A konvoj április 7-én este 250 km-es havas hegyi út után érkezett a görögországi Florina városába. A frissen operált királynét megviselte az utazás, lázas volt, és időnként vérzett, hordágyon vitték fel a szállodába. II. György görög király a legnagyobb előzékenységgel fogadta a menekülő királyi családot. Orvosokat és ápolónőket küldött különvonattal a királyné segítségére, köztük dr. Lourost, az athéni egyetem professzorát (4. ábra). Nicolaos Louros seu Luros (1898–1986) Bern-

4. ábra | Nicolaos Louros (Yannis Pappas, 1963)

ben doktorált, majd Bécsben, Münchenben, Berlinben képezte magát, 1925 és 1928 között a drezdai klinika docense, majd hazatért Athénba. Az egyetemi klinikán megalapította az Alexandra Maternity Hospitalt, amelyet I. György király szülési szövődeményekben meghalt leányáról nevezett el [7]. Egy átutazó görög kereskedő a *Brassói Lapok*nak (1939. ápr. 21.) adott interjújában így jellemezte: „Professzor Luross a leghíresebb görög orvos. Olyan ismert és becsült ember nálunk, mint önöknél, magyaroknál például Szent-Györgyi¹ professzor. Luross tanár paraszti szülők gyermeke, magános öreg úr, senkivel sem érintkezik a betegek kivételével és nem ismer más célt, csak segíteni. Nem ismer különbségeket. Mikor Venizelos² a köztársaság ideje alatt Szalonikiban halálos betegen feküdt, Luross professzor állt a betegágy mellett. Mikor György király néhány hónappal ezelőtt magas náthával feküdt, Luross kezelte. Most Luross orvostanár ment el Geraldine királyné betegágyához is.” Április 10-én Larisszába érkeztek, a királynét a helyi kórházban helyezték el. Az orvosok aggódtak az anya állapota és a katasztrofális higiénés körülmények miatt, ezért az athéni klinikára akarták szállítani, de ő ebbe nem egyezett bele. Később Geraldine állapota lassan javult, láza meg-

szűnt; Louross professzor április 14-én visszatért Athénba, mivel betege állapotát kielégítőnek ítélte. Április 27-én Zogu és Geraldine – immár teljesen egészségesen – larisszai szállodai szobájukban ünnepelték egyéves házassági évfordulójukat. 1939. május 1-én elindult a vonatjuk Isztambulba, ezzel véget ért a 345 napos tündérmese, és elkezdődött az életük végéig tartó odüsszeia.

Irodalom

- [1] Pearson O. Albania in the twentieth century: a history. Vol. I. I. B. Tauris, London, 2004; pp. 399–401.
- [2] Gárdos M. Hungarian queen on the throne of Tirana. [Magyar királyné a tiranai trónon]. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1990. [Hungarian]
- [3] Dedet J. Géraldine. [Géraldine.] Európa Könyvkiadó, Budapest, 2015. [Hungarian]
- [4] Tragl KH. Chronik der Wiener Krankenanstalten. Böhlau Verlag, Wien, 2007; pp. 262–263.
- [5] Hlaváčková L., Svobodný P. Biographisches Lexikon der Deutschen Medizinischen Fakultät in Prag 1883–1945. Karolinum, Praha, 1998; p. 222.
- [6] Tomes J. King Zog: self-made monarch of Albania. The History Press, Dublin, 2011; pp. 224–225.
- [7] Gkotzaridis E. A pacifist's life and death. Cambridge Scholars Publishing, Newcastle upon Tyne, 2016; p. 63.

(Szabó András dr.)

Szentes, Csongrádi út 18., 6600
e-mail: szabodoktor@gmail.com)

¹ Szent-György Albert 1937-ben kapott Nobel-díjat.

² Eleftheriosz Venizelosz (1864–1946) görög miniszterelnök a köztársaság ideje (1924–1935) alatt, Görögország 1935 után újra királyság. Fent említett betegsége súlyos, de szerencsére nem halálos volt.

Az Orvosi Hetilap 2019, 160, 199. oldalán (5. szám) megjelent OH-Kvízre helyes megfejtés nem érkezett.